

O'RGANISHDAGI ILLUZIYA

Ulugova Shoxida Shoxruxovna
Ispan va italyan tillari kafedrası dotsenti
Samarqand Davlat Chet Tillar Instituti
Abdullayeva Soxiba Xudaynazar qizi
Samarqand Davlat Chet Tillar Instituti
Roman-german tillar fakulteti
2215-guruh talabasi

Annotatsiya: Maqolada o'rganish va o'rganish illuziyasining tub omillari va ustuvor tamoyillari turli xil jihatdan o'rganib chiqildi va bu borada kundalik hayot tarzida qo'llanilishi mumkin bo'lgan oson, samarali yechimlari va turli sinalgan usullarining bir qancha shakllari ko'rsatib o'tildi.

Kalit so'zlar: O'rganish ilmi, aktiv o'rganish, passiv o'rganish, multi-tasking tushunchasi, pomadora usuli.

O'quvchining eng katta muammosi bu o'rganishdagi illyuziya. O'quvchi deganda faqat talaba yoki maktabda ta'lim oladigan yoshlar emas, balki, hammani nazarda tutilgan. Inson yasharkan o'rganadi. O'rganarkan uning eng katta dushmani o'rganishdagi illyuziya bo'lib qolaveradi. Xo'sh o'rganishdagi illyuziya o'zi nima? Nega u bizga dushman?

O'rganishdagi illyuziya shunchaki "O'rgandim yoki bilaman" deb o'ylash. Bu holatda inson boshqalarga va o'ziga huddi o'rganayotgandek ko'rinadi. Eng qiziq va yomon tomoni bunga o'zi shu darajada ishonadi-ki, o'rganayotganiga bir zum ham shubha qilmaydi. Aslini olganda esa bu shunchaki illyuziya ya'ni boshqalarga va o'ziga o'rganayotgandek ko'rinishdir. U dars qiladi, u biror narsani o'rganishga harakat qiladi, u kitob o'qiydi, u bilim olyapman deb o'ylaydi. Lekin o'rganish illyuziyasi ta'sirida bo'lsa, undan chiqib ketgunga qadar aytarliq hech narsa o'rgana olmaydi. O'rganish illyuziyasi qanday hollarda yuzaga keladi?

1.Passiv o'rganish vaqtida. Passiv o'rganish deb ma'lumotlarni passiv holatda qabul qilish jarayoni aytiladi. O'qish va eshitib ma'lumot qabul qilish passiv o'rganishga misol bo'ladi. Chunki ko'p hollarda o'qilgan va tinglangan ma'lumotlar tahlil qilinmaydi. Inson miyaning eslab qolish funksiyasiga ishonadi. Bir insonning zo'r gapi bor edi: "Eslab qolish miyaning asosiy funksiyasi emas. Eslab qolmoqchimisiz yozib qo'y!". Ya'ni aytilmoqchi-ki, miyada eslab qolishdan

ham muhimroq vazifalar bor. Uni eslab qolish bilan band qilish shart emas. o'rganish holati tahlil qilib, o'rganilgan ma'lumotlar yozib olinmas ekan o'rganish illyuziyasi hosil bo'laveradi. O'rganmoqdaman deb o'ylanadi, lekin aslida hech narsa o'rganilmaydi. 2. Juda ko'p narsa bir vaqtda o'rganilsa. Multi-tasking degan tushuncha bor. Ya'ni bir nechta ishni bir vaqtda qilish. Yana miya faoliyatiga qaytamiz. Miya sifatli multi-tasking qila olmaydi. Bu uning asosiy funksiyasi emas. Inson biror ma'lumotni qabul qilargan ekan, uning diqqati shu ma'lumot kelayotgan manbada bo'ladi. Agar bir vaqtning o'zida bir nechta ma'lumotlar qabul qilinsa miya diqqatni har biriga qarata olmaydi va bir vaqtning o'zida juda ko'p narsa o'rganish ko'pincha hech nima o'rganmaslikka sabab bo'ladi.

Siz kutubxonadan yoki xonangizdan chiqmasdan dars qilayotganga yoki ishxonadan chiqmasdan qattiq ishlayotganga o'xshab ko'rinaverasiz, hatto o'zingizga ham. Ammo hech narsa o'rganmaysiz, o'rgangan taqdiringizda ham juda sekin o'zlashtirasiz. Universitet talabalarida ham o'rganish illyuziyasi bo'ladi. Buning asosiy sababi darslar soni juda ko'pligi. Bir vaqtning o'zida har xil narsani o'rganishga majbur bo'lish, ularda ham ta'lim illyuziyasini hosil qiladi.

3. Eslab qolish. Haqiqiy ilm tushunish orqali hosil bo'ladi. Biror narsani tushunishingiz, uni har qanday holatda ham eslab olishingizga sabab bo'ladi. Ko'p test ishlash esa sizda o'rganish illyuziyasini yana ham ko'paytirib yuboradi, chunki test ishlaydigan inson testda tushadigan savollarni javobini eslab qolishga harakat qiladi. Tushunishga emas, javoblarni eslab qolishga harakat esa o'rganish illyuziyasidan boshqa hech narsa emas. Umumiyatda o'rganish illyuziyasiga qisqa ta'rif: O'rganayotgandek ko'rinasiz, lekin hech narsa o'rganmaysiz.

Learning "How to learn" Barbara Oakley degan ayol bor. O'rganish fanlari doktori, professor. Tasavvur qilyapsizmi? O'rganish fanlari doktori. 20 yoshga kirib, o'rganish fani bor ekanini eshitganimga 7-8 oy bo'ldi. Barbara bilishimcha o'zi o'qigan Oklend universitetida "The science of learning" ya'ni o'rganish fanidan dars ham beradi. Undan tashqari "A mind for numbers" kitobi muallifi ham hisoblanadi.

Barbara haqida ustozim gapirib berganlarida, uning o'rganish fanidan professor ekanini eshitib qoyil qolgandim. Albatta o'rganish fani bor ekaniga ko'proq qoyil qolgandim. Sezganingizdek o'rganish illyuziyasiga tushmaslikning birinchi usuli qanday to'g'ri o'rganishni o'rganishdir. Qanday to'g'ri o'rganish mumkin?

1. **Bo'laklash.** O'rganish jarayonida biror kattaroq ma'lumotga duch kelganingizda uni qismlarga bo'lib, o'zingiz uchun o'rganishga qulay formatga keltirib oling. Xohlaymizmi yo'qmi, miya katta informatsiyalarni bir umr esda saqlay olmaydi. Chunki bu uning asosiy funksiyasi emas. Buni yuqorida ham aytdik. Ma'lumotlarni

bo'laklaganingizda esa o'rganishga, tahlil qilishga va tushunishga ancha oson bo'ladi. Bu orqali siz o'rganishdagi illyuziyani yengib o'tishingiz mumkin. 2. **Pomodoro usuli.** Hammaga tanish bo'lgan bu usuldan foydalanish o'rganish jarayonini ancha tezlashtiradi. Usulga ko'ra 25 daqiqa o'rganasiz, 5daqiqa dam olasiz. 25 daqiqa o'rganasiz yana 5 daqiqa davom etasiz. Ko'pchilik o'rganish jarayonida qiladigan bir xato bor. Ular tanaffussiz o'rganadi.

Tanaffussiz o'rganish esa ta'lim illyuziyasiga sabab bo'ladi. Nega tanaffus kerak? O'rganish jarayonida siz ma'lumotlarga chuqur kirasiz. Tanaffusda esa sayozlashasiz va chalg'iysiz. Chalg'igan vaqtingizda ham ma'lumotlarni eslay olsangiz demak siz o'rgangan bo'lasiz. Aksi bo'lsa, sizda shunchaki o'rganish illyuziyasi. Bir narsani esingizdan chiqarmang: Eslab qolish muhim emas, eslab olish muhim.

3. **Aktiv o'rganish.** Yuqorida passiv o'rganish deb faqat eshitish yoki o'qish orqali o'rganishni nazarda tutdik. Aktiv o'rganish nima? U passiv o'rganishdan so'ng o'rganilgan ma'lumotlarni tahlil qilish, tushunish uchun ma'lumotlarni yana qayta ko'rib chiqish. Tahlilda manbaga qaramasdan nima o'rganilganini qaytarish va eslab chiqishingiz mumkin.

4. **Boshqalarga o'rgatish.** Boshqalarga faqat o'rgangan narsangizni o'rgata olasiz. O'rganmagan narsangizni tabiiyki o'rgata olmaysiz. Shuning uchun biror narsani o'rganganingizdan so'ng kimgadir u haqida aytib, gapirib, o'rganganingizni o'rgatishga harakat qiling. O'rgata olsangiz, o'rganibsiz. O'rgata olmasangiz o'zingiz ham qaytadan o'rganing. Boshqalarga o'rgatish usulida albatta kimnidir oldingizga o'tkazib olib o'rgatish nazarda tutilmagan. Sizda telegram blog bo'lsa, shu blog'ga yozib qo'yishingiz, u orqali odamlarga olgan bilimingizni ulashishingiz mumkin masalan. Yuqorida aytgan bir fikrimni ya'ni "Eslab qolish emas, eslab olish muhim" deganimni yaxshiroq yoritib bermoqchiman. Inson nomining o'zi unutuluvchi demakdir. Siz xohlasangiz ham ko'p ma'lumotlarni bir umr eslab qola olmaysiz. Demak-ki, eslab qolish muhim emas. Ma'lumotlar sizga kerak bo'lgan vaqt eslab olish muhim. Eslab qolish va eslab olish farqli narsalar. Kitob o'qidingiz 1 oydan keyin hammasi esingizdan chiqib ketdi. Tabiiy, siz eslab qola olmadingiz. Kitob o'qidingiz va 5 daqiqadan so'ng nimalar haqida o'qiganingizni eslab ko'rdingiz. Eslay oldingiz. Katta ehtimol oylar o'tib ham shu eslaganlaringizni eslab qola olasiz. Eslab qolmayapsiz, eslab olyapsiz.

O'rganish illyuziyasida bo'lsangiz undan chiqishga harakat qiling. Chunki amal qilinmagan har bir ilm, o'z egasining zarariga hujjat bo'ladi.

Foydalanilgan veb-saytlar:

1. ChatPGT
2. https://en.wikipedia.org/wiki/Barbara_Oakley - Barbara Oakley
3. [https://inspirationeducation.co.nz/study-tips/illusions-learning-may-robbing-children-success-school/#:~:text=An illusion of learning is actually know about a topic](https://inspirationeducation.co.nz/study-tips/illusions-learning-may-robbing-children-success-school/#:~:text=An%20illusion%20of%20learning%20is%20actually%20know%20about%20a%20topic) –
4. Ta'lim illyuziyasi haqida